

Gatunki zwierząt futerkowych

Soból tajgowy (*Martes zibellina*) cz. II

DOROTA KOWALSKA, ANDRZEJ GUGOŁEK*

Dział Ochrony Zasobów Genetycznych Zwierząt, Instytut Zootechniki Państwowy Instytut Badawczy w Balicach k. Krakowa, ul. Krakowska 1, 32-083 Balice

*Katedra Hodowli Zwierząt Futerkowych i Łowiectwa, Wydział Bioinżynierii Zwierząt, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, ul. M. Oczapowskiego 5/366, 10-719 Olsztyn

Ruja u samic występuje w okresie od czerwca do połowy sierpnia. Ciąża wraz z okresem diapauzy trwa około 9 miesięcy. W okresie od marca do maja rodzi się do 7, jednak najczęściej od 2 do 4 ślepych i głuchych szceniąt. Ważą one przy urodzeniu po 30-35 g, a długość ich nie przekracza 10-13 cm. Rozwój młodych ma przebieg powolny, bowiem oczy oraz otwory słuchowe otwierają się u nich dopiero w pierwszych dniach drugiego miesiąca życia. Małe soboleta do końca roku całkowicie usamodzielniają się, lecz dojrzałość płciową osiągają dopiero po 2. roku życia.

Skóry sobolewe nazywano w dawnych czasach „miękkim złotem” lub „puszystym złotem” Syberii. Ze względu na swoje walory ciepłochronne i trwałość (wg skali trwałości skór futrzarskich w użytkowaniu grupa II, 60 pkt.), pełniły przez długi okres funkcję waluty. Płacono nimi podatki i daniny, przyznawane były za zasługi, wypłacano nimi pensje. Księstwo Moskiewskie odbierało hołd od ludów Syberii wypłacany ich skórami.

Ze względu na ogromne zainteresowanie polowaniami na sobole dość szybko ich populacja zaczęła się drastycznie zmniejszać, w Europie wyginęły prawie całkowicie, stąd już w ubiegłym stuleciu w Niemczech, Stanach Zjednoczonych Ameryki oraz w Kanadzie podjęto próby ich klatkowego utrzymania. Hodowlę tego gatunku utrudniała w dużej mierze niedostateczna znajomość ich biologii, a zwłaszcza rozrodu, nad rozpracowaniem którego spędzono wiele lat. Układ płciowy soboli jest szczególnie wrażliwy na wpływ

czynników środowiskowych. Zwierzęta te trudno się aklimatyzują. Stwierdzono, że zmiana warunków zewnętrznych, spowodowana np. przeniesieniem z jednej fermy do drugiej, może w dużym stopniu wpłynąć na przebieg cyklu płciowego, opóźniając lub nawet całkowicie wstrzymując jego występowanie w danym roku. Sobole hodowane w warunkach fermowych są długowieczne w porównaniu z innymi zwierzętami futerkowymi. Sztuki rozplodowe dożywają w klatkach 12-15 lat, dając w tym czasie po 8-11 miotów. Obecnie najwięcej ferm soboli znajduje się na terenie Rosji. Przez wiele lat hodowla ta była objęta rosyjskim monopolem i ściśle chroniona. Wątek ten przedstawiony został nawet w amerykańskim filmie sensacyjnym „Park Gorkiego” (1983), w którym wystąpiła obok Lee Marvin, polska aktorka Joanna Pacuła. Niewielkie fermy tych zwierząt znajdują się jeszcze w Finlandii. Średnie ceny osiągane za skóry soboli wynoszą zazwyczaj około 250 USD, jednak najdroższe mogą kosztować nawet powyżej 5 tys. USD za sztukę. Futra z soboli są najcenniejszymi ze skór, nie bez przyczyny soból nazywany jest królem zwierząt futerkowych. Oprócz przemysłu kuśnierskiego, włosy tych zwierząt wykorzystywane są do produkcji pędzli używanych w malarstwie artystycznym.

Obecnie pomimo znacznego pozyskania łowieckiego sobole nie są zagrożone wyginieciem i zaliczane są do grupy LC (najniższej troski).

Piśmiennictwo

1. *Barabasz B.*: Sobole – chluba Domu Aukcyjnego „Sojuzpuzhnina”. *Hodowca Zwierząt Futerkowych* 2005, 20, 20-22.
2. *Brzeziński M.*: Summer diet of the sable *Martes zibellina* in the Middle Yenisei taiga, Siberia. *Acta Theriologica* 1994, 39 (1), 103-107.
3. *Duda I.*: Surowe skóry futrzarskie. Akademia Ekonomiczna w Krakowie 1992, s. 64.
4. *Łapiński S., Guja I.*: Sobole – „miękkie” złoto Syberii”. *Zwierzęta Futerkowe* 2014, 4(8), 27-29.
5. *Monakho V. G.*: *Martes zibellina* (Carnivora: Mustelidae). *Mammalian Species* 2011, 43(876), 75-86.
6. *Rozhnov V., Meshcherski I., Pishchulina S., Simakin L.*: Genetic analysis of sympatric sable (*Martes zibellina*) and Marten (*M. martes*) populations in the northern urals. *Genetika* 2010, 46(4), 553-557.
7. *Strychalski J.*: Soból syberyjski – *Martes zibellina*. *Zwierzęta Futerkowe* 2014, 3(7), 40-41.
8. *Sumiński P., Goszczyński J., Romanowski J.*: *Ssaki drapieżne Europy*. PWRiL, Warszawa 1993.
9. *Ternovski D. V.*: *Biologia kuniceobraznych (Mustelidae)*. Izd. Nauka, Novosibirsk 1977.

Adres autora: dr hab. Dorota Kowalska, prof. IZ, ul. Krakowska 1, 32-083 Balice; e-mail: dorota.kowalska@izoo.krakow.pl